

אין כבר דרך חזרה

מילים: יורם טהרלב

לחן: יאיר רוזנבלום

כשעלו הבילויים מלאי תקוות
ויתד תקעו בארץ האבות
בקדחת הם חלו פה
מחמסינים הם סבלו פה
אבל משהו לחש בלבבות -

אם זה טוב ואם זה רע
אין כבר דרך חזרה .
אין כבר דרך חזרה !

על סוסים רכבו עם חרב ומקל
לגרש כל מתנקש ומתנכל
ברחובות ובגדרה
פתח תקווה וחדרה
הם קראו לפלשתינה -
ישראל .

אם זה טוב ואם זה רע ...

כשהגדוד, עם פרוץ מלחמת העולם ,
אל הקרב יצא לשמור על כבוד העם
אז העיר בקול רעדה -
מה יקרה לו בבריגדה ?
אך הגדוד כולו כאיש אחד רעם :
אם זה טוב ואם זה רע ...

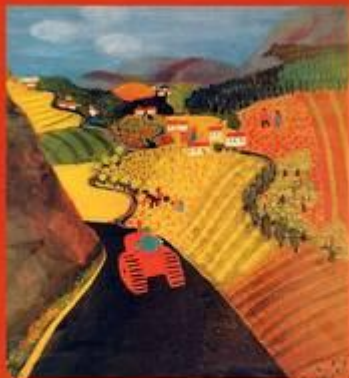
כשהוקמה המדינה באש קרבות
עוד הבריטים לא נטשו את התקוות
הם ביקשו: נחזור לרגע
נחסל פה את הנגע
אך אנחנו רק קראנו: "בלי טובות ."

אם זה טוב ואם זה רע ...

והיום, שנית, עברנו בעשן
והגענו לסואץ ולטירן
לא עצרנו, לא עייפנו
רק את השלום רדפנו
ואנחנו עוד נביא אותו לכאן .

יורם טהרלב כתב: השיר מנסה לתאר בחמישה בתים את ההיסטוריה הציונית מהביל"ויים ועד מלחמת ששת הימים, המלחמה שאחריה נכתב השיר.

המסר: תמיד היה קשה ותמיד המשכנו הלאה"

יורם טהרלב
אין כבר דרך חזרה
סיפורים וסיפורים על
ישראל אחרת

**"אם זה טוב ואם זה רע....
אין כבר דרך חזרה"**

מה אתם מבינים מהמשפט הזה?

מדוע לדעתכם אין כבר דרך חזרה?

תנו דוגמאות מחיי היומיום שמתאימות למשפט זה.

קראו את השיר קראו את השיר וסמנו בצבע אחד שורות המספרות על קשיים

שעמדו בפני המתיישבים ובצבע אחר שורות המעידות על חזון ותקווה.

יתר הבילויאים שבגדרה עם בניהם ונכדיהם

• **הביל'ויים היו מהמתיישבים הראשונים שעלו לארץ ישראל.**

מדוע הם היו מלאי תקוות? למה קיוו? מהי תקווה?

מהו יתד? מה מסמל היתד בשיר?

מהי ארץ האבות?

חפשו במילון את המילה: תקווה, קדחת, בריגדה.

"בלי טובות" – מתי משתמשים בביטוי זה? מה ניתן ללמוד מביטוי זה על

היחסים בין הישוב העברי לבריטים?

כיצד באה לידי ביטוי העשייה הרבה של הבילויים?

התייחסו לקשר בין הלחן לטקסט? האם אופי השיר מתאר את מה שקורה

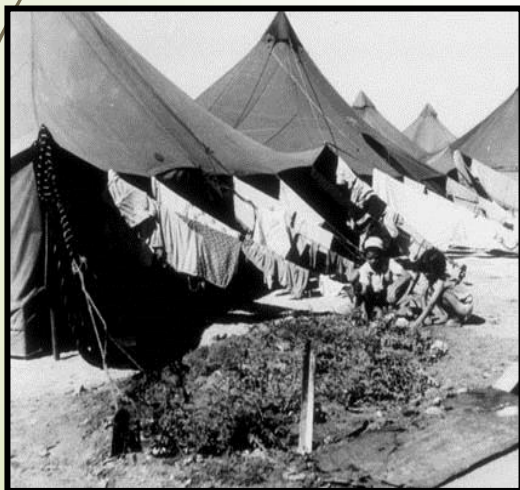
בטקסט?

אח יא ראב, יא ראב ...

איך ראינו פעמי משיח
איך שמענו את קול השופר
איך אמרנו אלוהים משגיח
לא יהא חסר פה שום דבר
במקום המשיח אני באתי
ועכשיו אין מי שיעזור
אין משיח, רק סלאח שבתאי
את הגב נותן כמו חמור

אח יא ראב, יא ראב...

איך עזבנו שמה את הבית
את הכל שמנו במזוודה
איך דיברו אלינו שמן זית
אם תרצו אז אין זו אגדה
באנו כמו ביציאת מצרים
הילדים, המזוודה, אשתי
מן הבוקר עד הצהריים
עברנו גם את ים הדי די טי

אח יא ראב, יא ראב ...

לקחו אותי באוניה ,
לקחו אותי, לקחו אותי לכאן .
נתנו מיטה ופתיליה ,
שמיכה קרועה וגם שולחן .
לקחו אותי חבובתי
נתנו לי בית שכולו מפח .
לקחו אותי לקחו אותי
מתי כבר גם אני אקח

מה אני עושה פה לא יודע
מה זה פה בכלל, אני שואל
מכל הצדדים אני שומע
סאלח, פה זה ארץ ישראל
פה זה ארץ ישראל, יא סאלח
פה היה דוד המלך חי
פה אתה תחיה גם כן אינשאללה
בארץ ציון כדבר אדוני

אח יא ראב, יא ראב

אח יא וול, יא וול

איפה, איפה, איפה

ארץ ישראל

הסיפור שמאחורי "אח יא ראב"

העלילה של הסרט הישראלי זוכה פרס גלובוס הזהב בבימויו של אפרים קישון ובכיכובו של חיים טופול, מתרחשת בשנות החמישים לאחר הקמת המדינה, ומעלה בצורה סאטירית את מה שהתרחש באותם זמנים, על קשיי העלייה והקליטה של עדות המזרח ויחסם של ילידי הארץ אליהם, הבירוקרטיה הבלתי אפשרית בארץ והפוליטיקה הישראלית הלא נקיה. הסרט הוקרן לראשונה בארץ בשנת 1964 בכיכובו של חיים טופול וזכה להצלחה בינלאומית. (טריילר)

בשנת 1988 עיבד קישון את "סאלח שבתי" למחזמר בתיאטרון "הבימה" בו כיכב השחקן זאב רווח, שגם הוא זכה להצלחה רבה בקרב הקהל. השיר מתוכו, "אח יא-ראב" למילים של חיים חפר ולחן נורית הירש, הפך ללהיט גדול דמותו של סאלח, שהיה עולה חדש שהגיע ארצה עם משפחתו ונאלץ להסתגל במהירות להווי החיים הישראלי.

עיון בטקסט

- חזרה על מילים או משפטים:

עיינו בטקסט וחפשו חזרה על מילים/משפטים. לעיתים זוהי חזרה מדויקת ולעיתים הכוונה זהה אך המשורר משתמש במילים שונות. לדוגמה:

”מה אני עושה פה – מה זה פה בכלל”
”פה זה ארץ ישראל...”

כתבו את כל החזרות במחברותכם והעלו השערות מדוע בחר המשורר חיים חפר להשתמש בחזרות כה רבות? מה הן מביעות?

- **בשיר פעלים רבים היוצרים אוירת עשייה יחד עם חוסר וודאות/בלבול/הרהורים ועוד.**

ערכו רשימה של כל הפעלים המופיעים בשיר.

האם ניתן לנחש את תוכן השיר על פי הפעלים הרבים?

התייחסות למעבר מכתובה בגוף ”יחיד” לעומת ”רבים”. מתי הכותב משתמש בגוף ”יחיד” (מה אני עושה פה ... לקחו אותי ... נתנו לי...) לעומת שימוש בגוף ”רבים” (באנו כמו ביציאת מצרים... עברנו גם את ים הדידיטי)

שמוש בשאלות רבות

מה אני עושה פה?

מה זה פה בכלל?

איפה, איפה, איפה ארץ ישראל?

איך עזבנו?

איך דברו?

מתי כבר גם אני אקח?

מה אני עושה
פה?

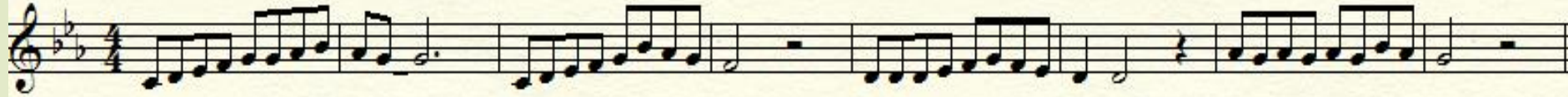
על מה לדעתכם מעידות שאלות כה רבות בשיר?

האם השאלות נשמעות גם במנגינה?

מתי כבר גם אני
אקח?

מה זה פה בכלל?

מה אומרים לי התווים?

מנגינת הבית:

התבוננו בתווים והסבירו מה מיוחד? האם אתם רואים משהו שחוזר על עצמו?
האם יש תיבות שחוזרות באופן מדויק/ דומה?
מדוע לדעתכם יש כל כך הרבה הפסקות/עצירות על צלילים ארוכים?
האם מבנה זה ממשיך לאורך כל הבית, אם כן מדוע?
מנגינת הבית כתובה בסולם דו מינור, מדוע לדעתכם?

מנגינת הפזמון

התבוננו בתווים הקישו את תבנית המקצב ובדקו האם תבנית זו חוזרת לכל
אורך הפזמון?

הפזמון כתוב בסולם דו מג'ור, כיצד עובדה זו משפיעה על אופי המנגינה?

חלק שלישי:

החלק השלישי בעל תחושת הרהור עם עצבות, חוסר וודאות, חוסר הבנה. גם חלק זה בעל אופי רציטטיבי, עם נשימה קטנה בתחילת כל משפט ונשימות מרובות בסוף כל משפט עם צליל ארוך מאוד. העלו השערות מדוע יש נשימות קטנות בתחילת המשפטים ונשימות ארוכות בסוף כל משפט.

- נסו להסביר/להבין את משמעות השם: "סאלח שבתי"
- נסו להסביר/להבין את משמעות המשפט: "אח יא ראב, יא וול"

בחברותא / קבוצות

אילו רגשות התעוררו בכם בעקבות קריאת השיר?
למה משווה הדובר בשיר את עלייתו ארצה? האם אתם מסכימים עם כך? נמקו.

בבית האחרון אומר הדובר: "במקום המשיח אני באתי
ועכשיו אין מי שיעזור
אין משיח, רק סלאח שבתי
את הגב נותן כמו חמור..."

מה לדעתכם, היתה כוונתו של הדובר?

נסו לשער מה הרגישו העולים? באילו קשיים נתקלו?

דיון במליאה:

מה מלמד המסע של הדובר על זיקתם של העולים לארץ ישראל לאורך שנות הגלות הארוכות?

דיון בסוגיה ערכית חברתית- היחס לעולים החדשים, מה בין חזון למציאות?

במליאה- הקרנת הסרטון "לול" /ארי איינשטיין ואורי זוהר.

נקודות לדיון בעקבות הצפייה:

- איזה יחס מקבלים העולים החדשים בארץ?
- מה מנסה כל קבוצת עולים לעשות? מדוע?
- האם אתם מכירים יחס כזה גם אצלנו?

דיון:

- מה בין החזון היפה בשירים ובין המציאות כפי שהיא מוצגת באופן הומוריסטי במערכון?
- האמנם הכל כל כך רע?
- בשיר "אח יא ראב" התיאור מאד אופטימי למרות הקשיים. מדוע לדעתכם חשוב לתאר את העתיד בצבעים יפים?